

Öryggi barna í bílum 2011

Niðurstöður

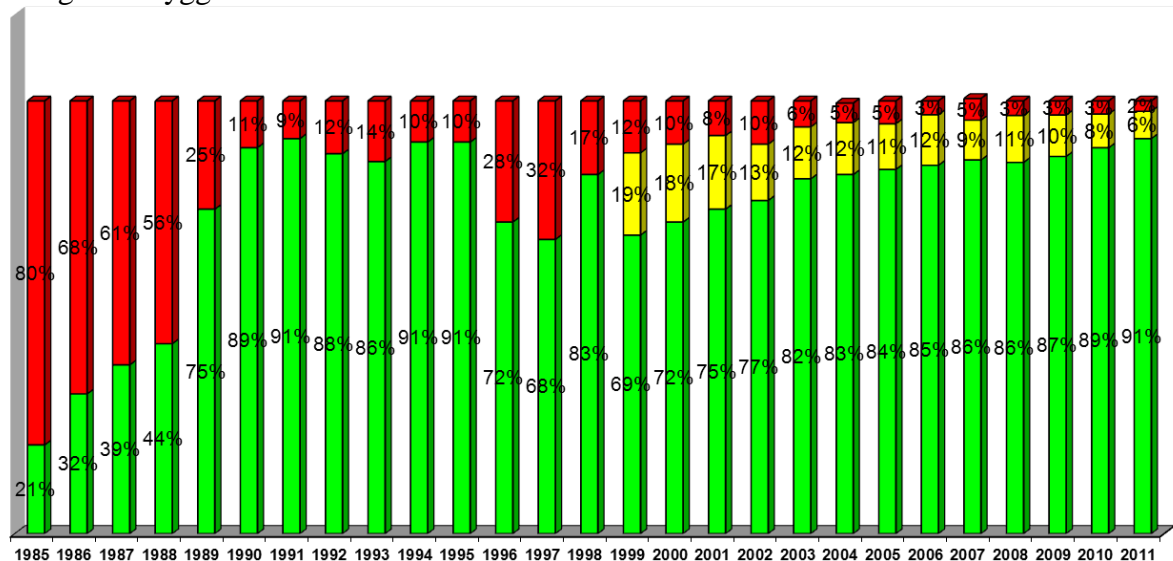
Kjartan Þórðarson
Umferðarstofu
Ágúst 2011

Inngangur

Umferðarstofa og Slysavarnafélagið Landsbjörg lögðu fyrir hina árlegu könnun á öryggi barna í bílum í maí s.l. Könnunin var gerð við 68 leikskóla víða um land með 2.504 þátttakendum. Á fyrstu árum þessara kannana voru niðurstöður vægast sagt óásættanlegar. Ef þróunin er skoðuð undanfarin 16 ár kemur í ljós að ástandið hefur batnað en við lítum þó svo á að það sé aldrei ásættanlegt að einhverjir noti ekki einfaldan og ódýran öryggisbúnað sem getur skilið á milli lífs og dauða. Félagar í deildum Slysavarnafélagsins Landsbjargar víða um land og starfsfólk Umferðarstofu sáu um framkvæmdina á vettvangi.

1. Þróun í öryggi barna í bílum frá 1985

Ef teknar eru upplýsingar úr umferðarkönnunum Umferðarráðs og lögreglunnar frá árunum 1985 til 1995 og þeim bætt við niðurstöður kannana á öryggi barna í bílum við leikskóla má sjá þróunina frá 1985 til dagsins í dag. Árið 1985 voru um 80% barna alveg laus í bílum en í dag er sú tala komin niður í 2%. 1981 var öikumanni og farþega í framsætum skylt að nota belti og 1988 voru þeir sektaðir fyrir að vera ekki í beltum. 1990 náði skyldan yfir öll sæti bifreiðarinnar en það árið var lögleidd skyldunotkun sérstaks öryggis- og verndarbúnaður fyrir börn í bílum. Lágur tölur um laus börn í bílum frá árunum 1990 – 1995 má skýra með framkvæmd umferðarkannana en öikumenn gátu komið börnum í belti eða einhvern búnað áður en lögreglan framkvæmdi könnun. Á myndinni táknar rautt laus börn í bíl, gult börn sem nota aðeins bílbelti og grænt börn með viðeigandi öryggisbúnað.

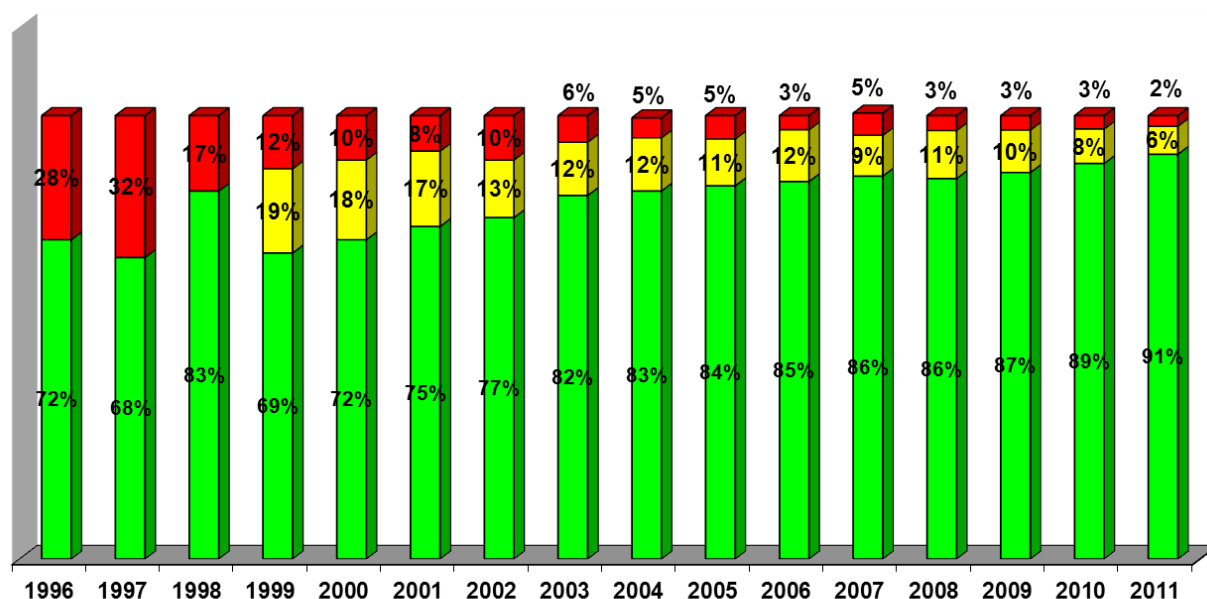

2. Almennar niðurstöður

Þegar skoðuð er þróun mála frá 1997 kemur í ljós að tilfellum þar sem enginn búnaður er notaður hefur fækkað mikið, nánar tiltekið úr 32% í 2% í ár. Færri eru nú í ófullnægjandi búnaði þ.e. í engum eða aðeins með öryggisbeltin. 10,8% í fyrra en 8,7% í ár. Því reyndust nú 91,3% barna vera í viðeigandi öryggisbúnaði í bíl á leið til leikskóla. Myndin sýnir hversu mörg prósent barna notuðu engan eða einhvern öryggisbúnað við komu í leikskóla. Grænt: notuðu viðeigandi öryggisbúnað.

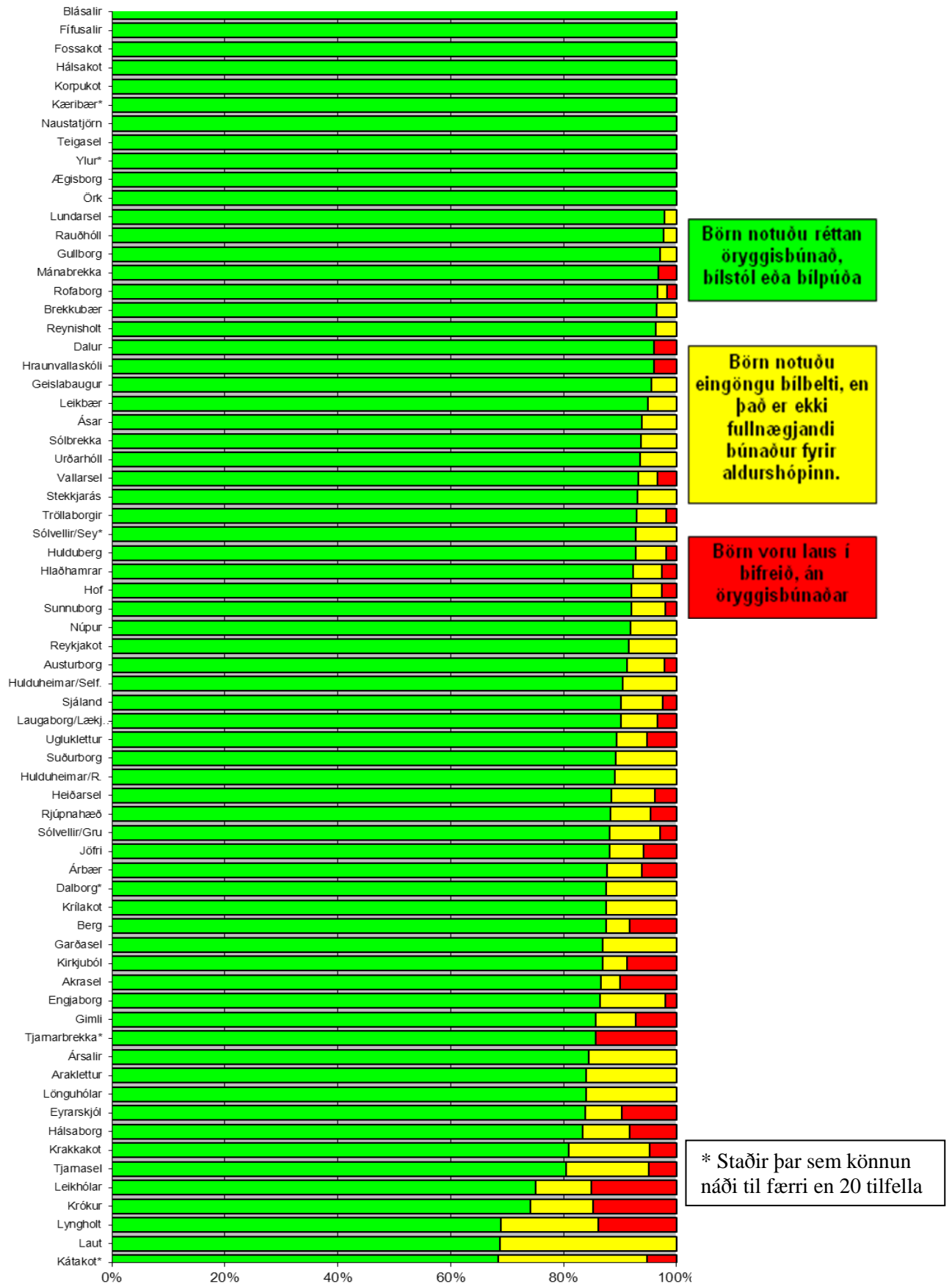
Gult: Notuðu eingöngu bílbelti, sem er ekki fullnægjandi öryggisbúnaður fyrir aldurshópinn.

Rautt: börn laus í bifreið án öryggisbúnaðar.

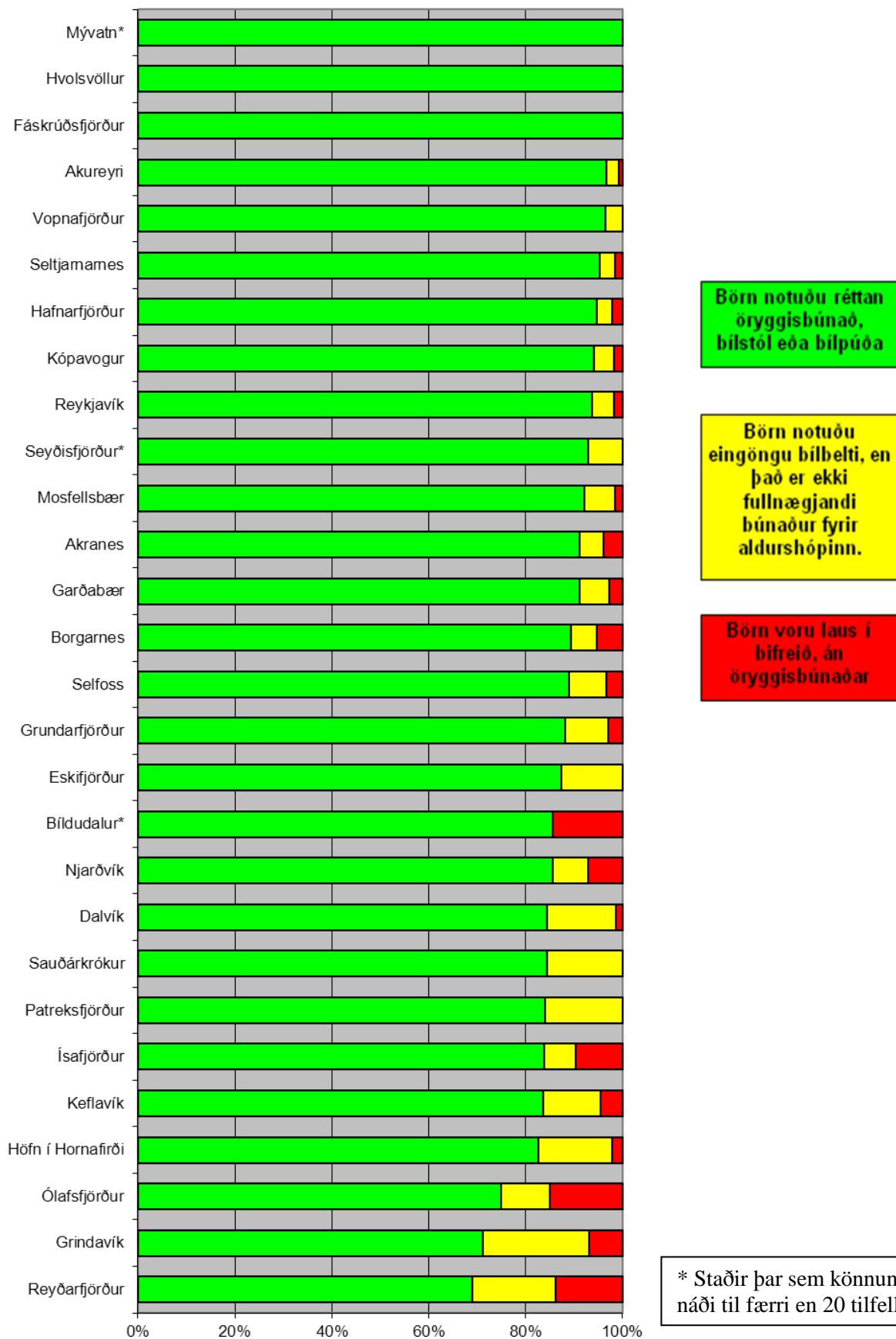
3. Leikskólar

Við röðun á einstökum leikskólum kemur þetta í ljós:

4. Staðir á landinu

Þeir staðir sem komu einna best út í þessari könnun voru Mývatn*, Hvolsvöllur, Fáskrúðsfjörður, Akureyri og Vopnafjörður af landsbyggðinni en Seltjarnarnes og Hafnarfjörður á höfuðborgarsvæðinu.

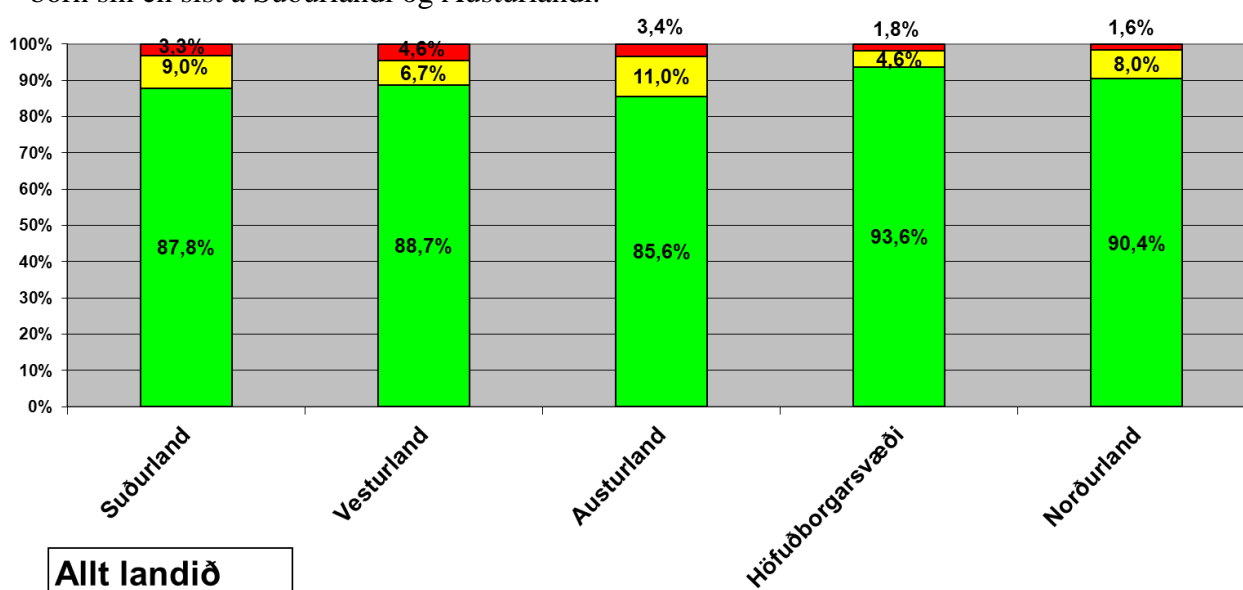

Hlutfall barna í viðeigandi öryggis- og verndarbúnaði. Hvernig er búið að öryggi barna í bílum í sveitarfélögum landsins? Þau bestu eru til vinstri en þau verstu til hægri.

Yfir 95%	90%	85%	80%	Undir 80%
Akureyri	Akranes	Bíldudalur*	Dalvík	Grindavík
Fáskrúðsfjörður	Garðabær	Borgarnes	Höfn í Hornafirði	Ólafsfjörður
Hvolsvöllur	Hafnarfjörður	Eskifjörður	Ísafjörður	Reyðarfjörður
Mývatn*	Kópavogur	Grundarfjörður	Keflavík	
Seltjarnarnes	Mosfellsbær	Njarðvík	Patreksfjörður	
Vopnafjörður	Reykjavík	Selfoss	Sauðárkrókur	
	Seyðisfjörður*			

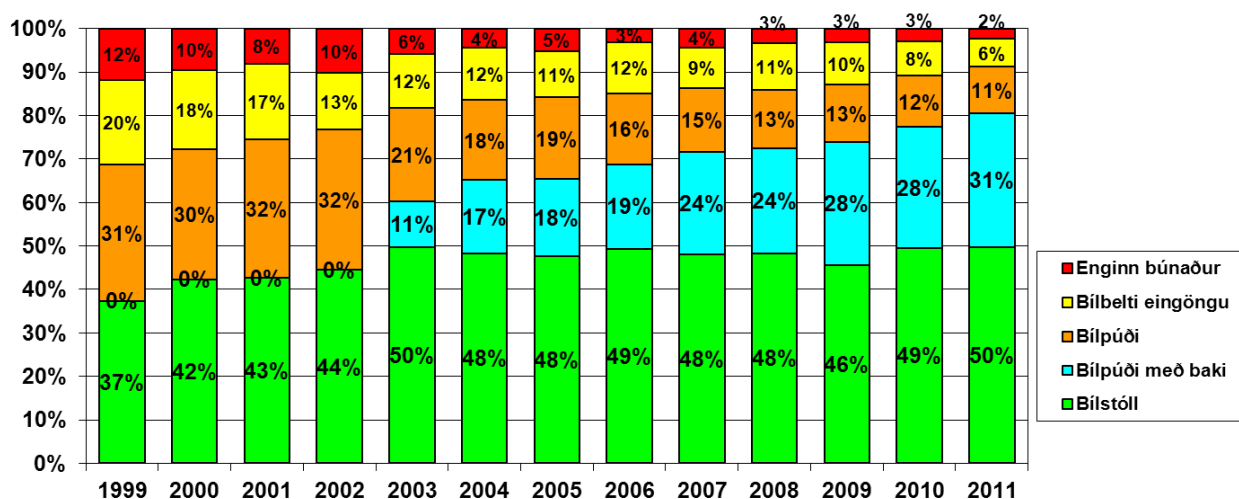
5. Samanburður milli landshluta

Foreldrar á Höfuðborgarsvæði standa sig best í notkun öryggis- og verndarbúnaðar fyrir börn sín en síst á Suðurlandi og Austurlandi.

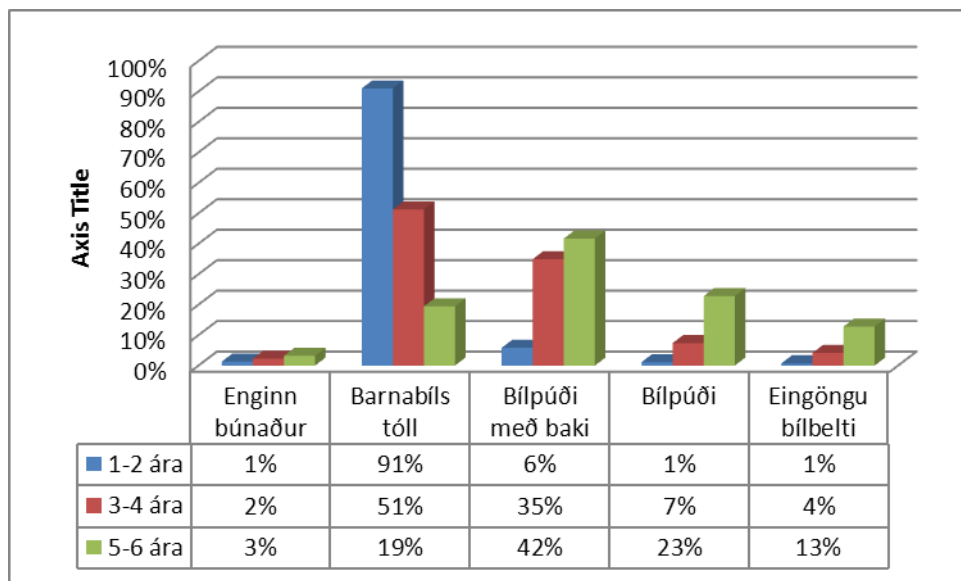
6. Þróun öryggis- og verndarbúnaðar barna

Athygli vekur að bílpúðar með bakstuðningi verða sí algengari undanfarin ár, 31% barnanna eru í slíkum búnaði nú en aðeins 10,6% þeirra fyrir átta árum. Hlutfall bílstóla hefur haldist óbreytt frá þeim tíma eða um 50%

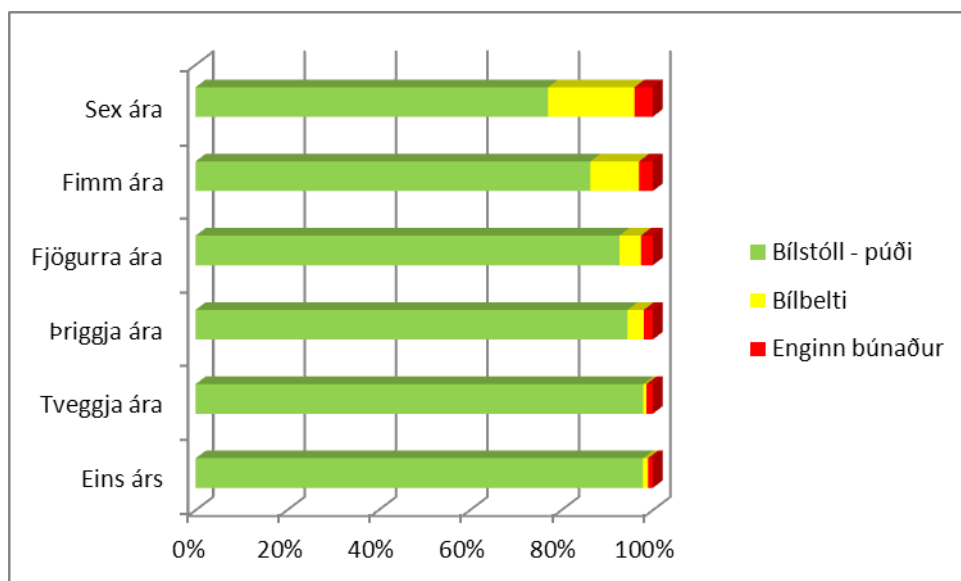

7. Aldur og öryggisbúnaður

Um 90% ungra barna 1-2ja ára eru í bílstólum en 6% eru á bílpúða með baki eða eingöngu bílpúða en sá búnaður er ekki viðeigandi fyrir svo ung börn heldur eldri börnin.

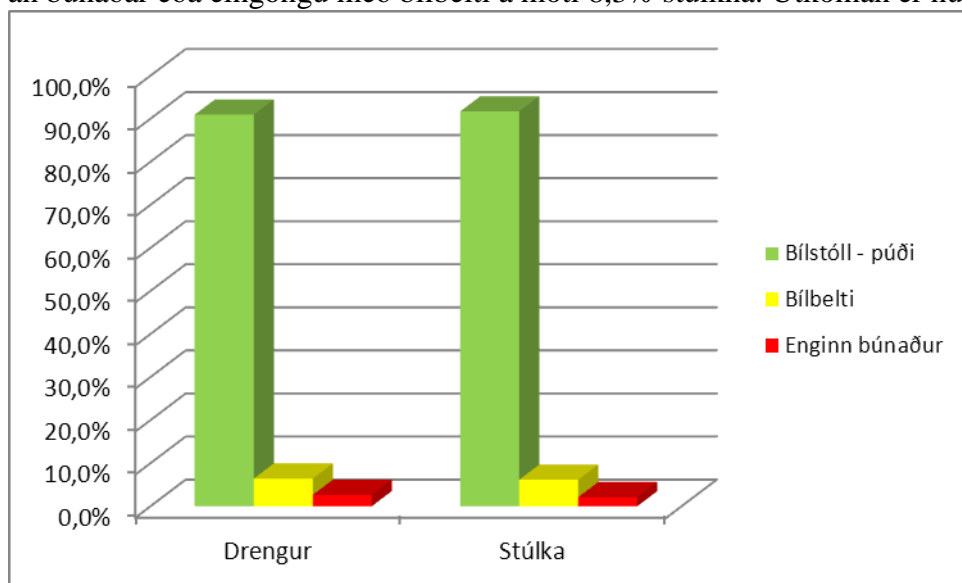

Fjöldi lausra barna og barna eingöngu í bílbelti eykst með aldri eins og þessi mynd sýnir. Um 2% barna undir þriggja ára eru í beltí eingöngu eða laus en sama tala hjá 6 ára börnum um 23%.

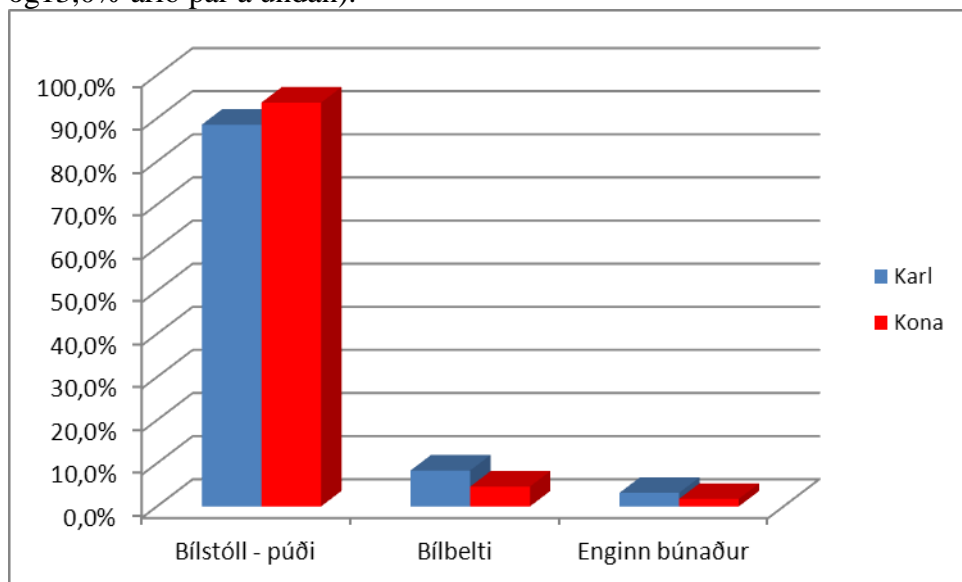

8. Kynin og öryggisbúnaður

Algengara er að strákar séu ekki í fullnægjandi öryggisbúnaði en stúlkur. 9,0% stráka voru án búnaðar eða eingöngu með bílbelti á móti 8,3% stúlkna. Útkoman er nú betri en í fyrra.

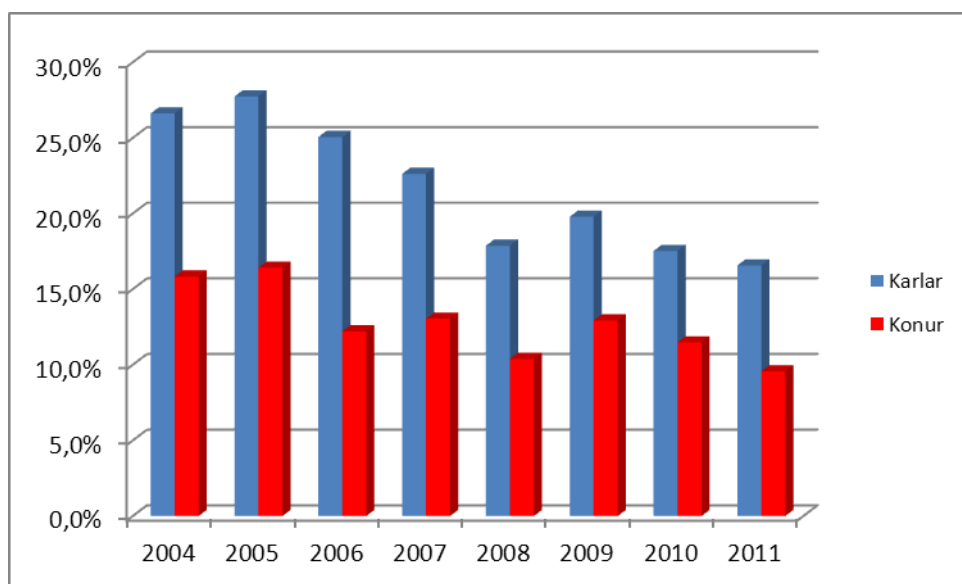

Um 55% ökumanna voru konur sem er hærra hlutfall en fjöldi þeirra í umferðinni almennt sem er um þriðjungur ökumanna. Ökumenn eru misjafnlega samviskusamir við að setja börnin í viðurkenndan búnað. Karlar virðast vera kærulausari en konur hvað þetta varðar eins og myndin sýnir. Hjá þeim eru 11,4% barna í ófullnægjandi búnaði (í fyrra 14,5% og 16,7% árið þar á undan) en hjá konum er sambærilegt hlutfall nú 6,4% (í fyrra 8,1% og 13,0% árið þar á undan).

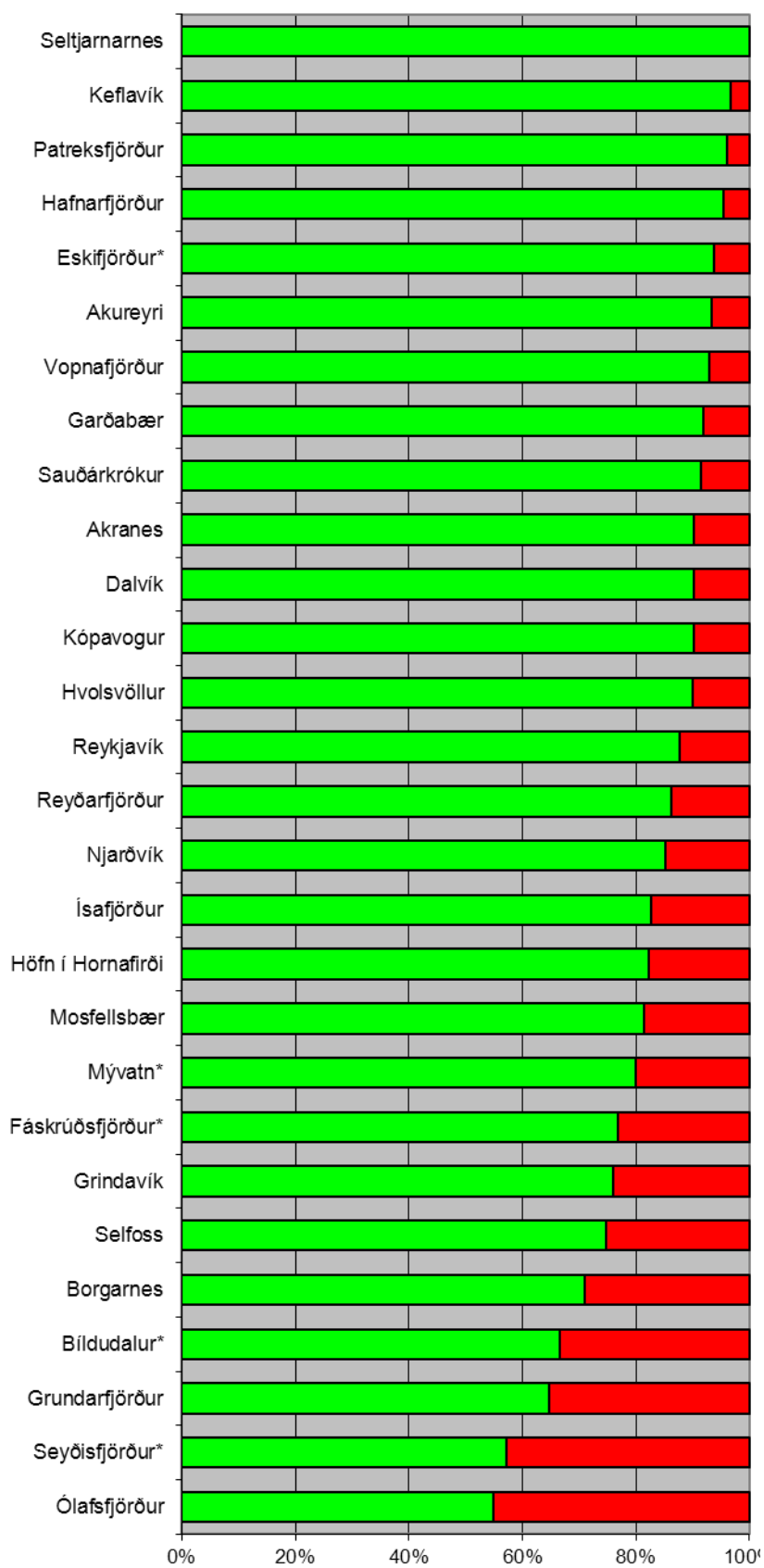
9. Öryggisbeltanotkun ökumanna batnar

Notkun ökumanna á öryggisbeltum við komu að leikskólum var einnig könnuð og að þessu sinni voru 12,7% ökumanna án belta. Þegar litið er á kynjamismun þá er 16,6% karla og 9,6% kvenna án öryggisbelta í ár. Þetta er mun betri útkoma en í fyrra en þá voru 14,0% í heild án belta. Þegar teknar eru saman tölur um öryggisbeltanotkun ökumanna undangengin ár kemur í ljós að notkunin hefur aukist hjá báðum kynjum. Myndin sýnir hversu stór hluti ökumanna var án öryggisbelta þegar komið var að leikskóla.

Beltanotkun ökumanna er mismunandi eftir sveitarfélögum. Á Seltjarnarnesi eru allir ökumenn í bílbeltum. Um 12,3% Reykvíkinga voru án belta (12% í fyrra). Fáir ökumenn (undir 20) eru að baki tölum í sveitarfélögum sem eru stjórnumerkt en af stærri bæjum skera sig úr með lökustu notkun bílbelta Bíldudalur*, Ólafsfjörður, Grundarfjörður, Seyðisfjörður* og Borgarnes.

Notkun ökumanna á öryggisbeltum eftir stöðum á landinu

Ökumenn í bílbelti

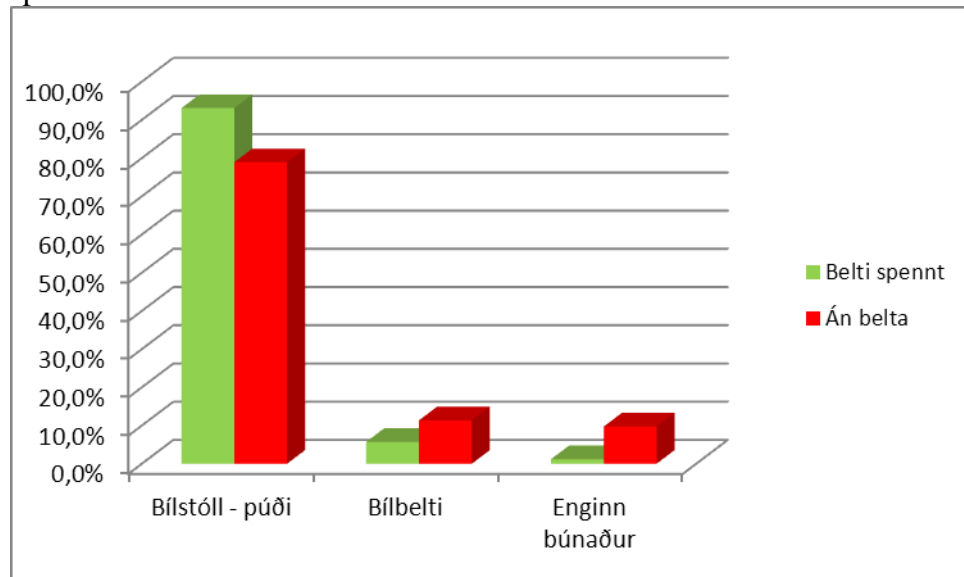
Ökumenn án bílbelta

* Staðir þar sem könnun náði til færri en 20 tilfella

10. Búnaður ökumanna og barna þeirra

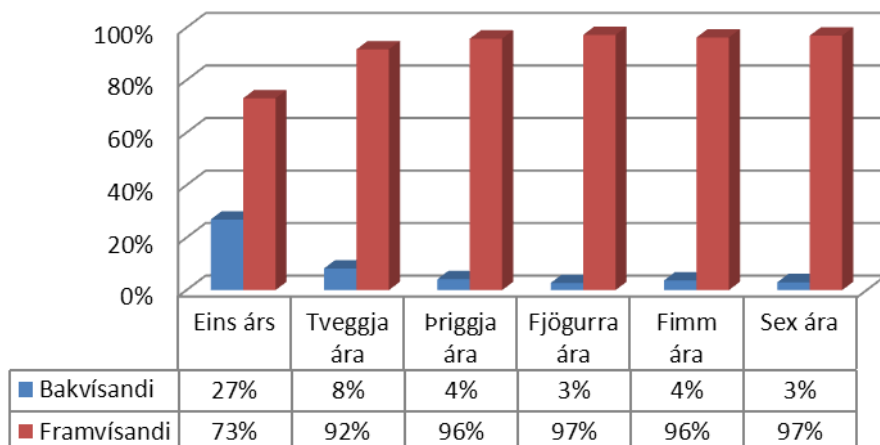
Einnig kom fram að beltanotkun ökumannshafði áhrif á það hvort barnið var í viðeigandi verndarbúnaði. Börn þeirra ökumanna sem notuðu ekki bílbelti voru laus í um 9,7% tilfella (14,2% í fyrra) en í 1,2% tilfella hjá þeim ökumönnum sem voru í bílbelti (1,3% í fyrra). Þetta er betri niðurstöður en í fyrra en segir sína sögu um öryggisviðhorf þeirra fullorðnu.

Myndin sýnir öryggis- og verndarbúnað barna eftir því hvort ökumaðurinn hafði beltíð spennt eða ekki við komu í leikskólann.

11. Bakvísandi barnabílstólar

Æskilegt er að bílstólar ungra barna sérstaklega undir þriggja ára séu bakvísandi þ.a. bak snýr í akstursstefnu. Aðeins 6,8% bílstóla eru bakvísandi nú en var 9,8% í fyrra. Ætla má að aukin notkun á bílpúðum með baki dragi úr notkun á bakvísandi stólum fyrir börn. Aðeins um 11,7% yngstu barnana (undir þriggja ára) voru í bakvísandi bílstól (27% eins árs barna).

12. Öryggispúðar við framsæti (airbag)

Börn sem eru lægri en 150 cm mega ekki sitja í framsæti með virkan öryggispúða framan við sætið. Spryngi hann út getur hann verið þeim banvænn. Í könnuninni kom í ljós að 23 börn sátu í framsæti fyrir framan virkan öryggispúða, þar af voru 7 eingöngu með bílbelti en 3 laus. Þetta eru hærrí tölur en frá könnuninni í fyrra.

13. Lokaorð

Tekið skal fram að í 71. gr. umferðarlaga segir m.a., *Ökumaður skal sjá um að í stað öryggisbeltis eða ásamt öryggisbelti noti barn viðurkenndan barnabílstól, beltispúða eða annan sérstakan öryggis- og verndarbúnað ætlaðan börnum lægri en 150 sm á hæð. Ef slíkur búnaður er ekki í bifreið skal nota öryggisbelti fyrir barnið.*

Ennfremur segir í 71. gr. „*Ökumaður skal sjá um að farþegi yngri en 15 ára noti öryggis- og verndarbúnað*”.

Ökumaðurinn ber þannig fulla ábyrgð á að barnið noti verndarbúnað. Þá er gert ráð fyrir að heimilt sé að nota eingöngu öryggisbelti ef annar búnaður er ekki til staðar. Líta má á þetta sem neyðarúrræði. Slíkt á þó ekki við börn undir þriggja ára aldri því seinna í lagagreininni segir: *“Barn yngra en þriggja ára má ekki vera farþegi í fólks-, sendi- eða vörubifreið nema hún sé með viðeigandi öryggis- og verndarbúnaði ætluðum börnum.”* Yngstu börnin mega því ekki vera farþegar í bifreiðum öðrum en hópbifreiðum án viðeigandi öryggis- og verndarbúnaðar. Þetta þýðir að notkun á öryggisbeltum einum og sér er ekki löglegur búnaður fyrir börn undir þriggja ára í öðrum bifreiðum en hópbifreiðum.

Ökumaður sem sinnir ekki skyldum sínum um verndun barna í bíl sem hann ekur má búast við að verða sektaður um 15 þúsund krónur og að fá einn refsipunkt í ökuferilsskrá fyrir hvert barn sem er laust eða án viðeigandi öryggisbúnaðar í bílnum.